

Соціально-економічні наслідки фінансової кризи та девальвації гривні

За результатами моніторингу громадської думки населення України «Ваша думка: жовтень 2016 року»

За результатами моніторингових опитувань населення України, що проводяться Центром «Соціальний моніторинг» та Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка спільно з відділом моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій Інституту економіки та прогнозування НАН України.

Останнє всеукраїнське опитування населення країни проведено з 20 по 24 жовтня 2016 року в усіх областях України (за виключенням тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької областей, АР Крим). Всього опитано 1500 респондентів. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становлять 1,55 – 2,58 відсотка. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю за місцем проживання респондента „віч-на-віч”.

- **Динаміка довіри до Національного банку України**
- **Оцінка діяльності Голови НБУ В. Гонтаревої**
- **Скільки українців мають накопичення та в якій валюті вони їх зберігають**
- **Втрати вкладників українських банків та оцінка політики НБУ**
- **Затримки зарплат та виплат пенсій**

Учасники прес-конференції:

- **Ольга Балакірева,** Голова правління УІСД імені Олександра Яременка
- **Дмитро Дмитрук,** Директор Центру «Соціальний моніторинг»
- **Олександр Сугоняко,** Президент Асоціації українських банків

Контакти для додаткової інформації

Балакірева Ольга,

Завідуюча відділом моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАНУ»;

Голова правління Українського інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка

тел/факс: 050 310-3147

e-mail: bon.smc@gmail.com

bon@ief.org.ua

web: <http://www.uisr.org.ua>

Дмитрук Дмитро,

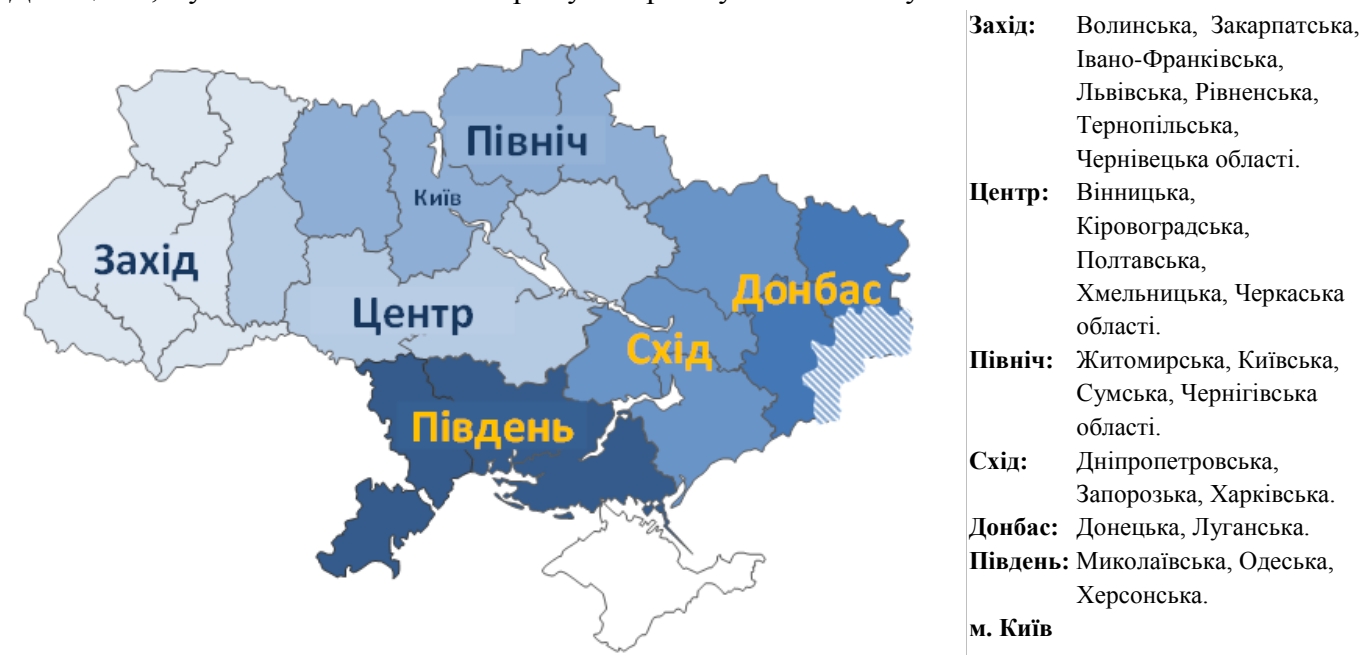
Директор Центру «Соціальний моніторинг»

тел.: 068 124-6970

e-mail: dmitruk_d@ukr.net

Регіональний розподіл:

Через російську окупацію Криму і триваючий конфлікт на Сході України, жителі частини Донецької, Луганської областей та Криму не брали участі в опитуванні.

Резюме

- Рівень довіри до Національного Банку залишається на низькому рівні: йому довіряє лише 12% населення країни, недовіряє – 81%. Баланс довіри становить **«мінус» 68 процентних пунктів**.
- Українським банкам довіряє менше 15,5% населення країни. Не довіряють їм – 77%, причому 47,4%- повністю. Умовний баланс довіри українській банківській системі становить **«мінус» 62 процентні пункти**.
- Переважна більшість населення зазнала суттєвих втрат від девальвації гривні, що спричинило низку негативних наслідків благополуччю українців:
 - **96,4%** вказали, що зменшилася купівельна спроможність,
 - **91,6%** пов'язали девальвацію із труднощами сплати комунальних послуг,
 - **89,5%** зазначили знецінення заробітної плати,
 - **82%** говорять про знецінення пенсій та соціальних виплат,
 - **80,7%** про те, що знецінилися гривневі заощадження,
 - **75,1%** відмовилися від відпочинку,
 - **46,6%** вказали, що стали боржниками.
- За даними опитування 8,8% опитаних відповіли, що тримають депозити в банках.
- За останні 2 роки 4,1% респондентів особисто втратили вклади в проблемних банках, ще 9,4% мають членів родини, які втратили вклад.
- Оцінюючи діяльність НБУ лише 7,4% опитаних сказали, що головний регулятор доклав достатньо зусиль для порятунку банків, в яких втратили свої заощадження громадяни України.
 - Лише 10,3% вважають, що НБУ в достатній мірі захищає права /інтереси вкладників українських банків;
 - 8,2%, що НБУ зробив достатньо, щоб недобросовісні власники банків не уникнули відповідальності;
 - 20,6%, що НБУ зацікавлений в стабільному курсі гривні.
- Баланс довіри до голови НБУ В. Гонтаревій становить **«мінус» 77 процентних пунктів**. Лише 3,7% опитаних довірили б свої збереження їй особисто.
- Готові підтримати звернення народних депутатів до Президента України з вимогою відставки В. Гонтаревої більше двох третин дорослого населення (**68,9%**).
- За останні два місяці **13,2%** опитаних стикалися із випадками затримки або невиплати заробітної платні, пенсій.
- Доход на одну особу, який би забезпечував сьогодні реальний прожитковий мінімум, респонденти визначили як близький до **5 000 гривень** (середнє значення – 4 925 грн.), що в 3,5 рази менше гарантованого.

➤ Динаміка довіри до Національного банку України

Рівень довіри Національному Банку України залишається на низькому рівні: довіряють НБУ лише 12% населення країни, не довіряють 81%.

Баланс довіри становить «мінус» 68 процентних пунктів.

За даними моніторингу громадської думки рівень довіри Національному Банку України залишається одним з найнижчих за період з 2003 року. (Рис. 1 та 2.)

В жовтні поточного року повну недовіру («зовсім не довіряють») НБУ виказали 51% опитаних, «скоріше, не довіряють» ще 29,5%; «скоріше, довіряють» – 10,6%, «повністю довіряють» лише 1,6% опитаних.

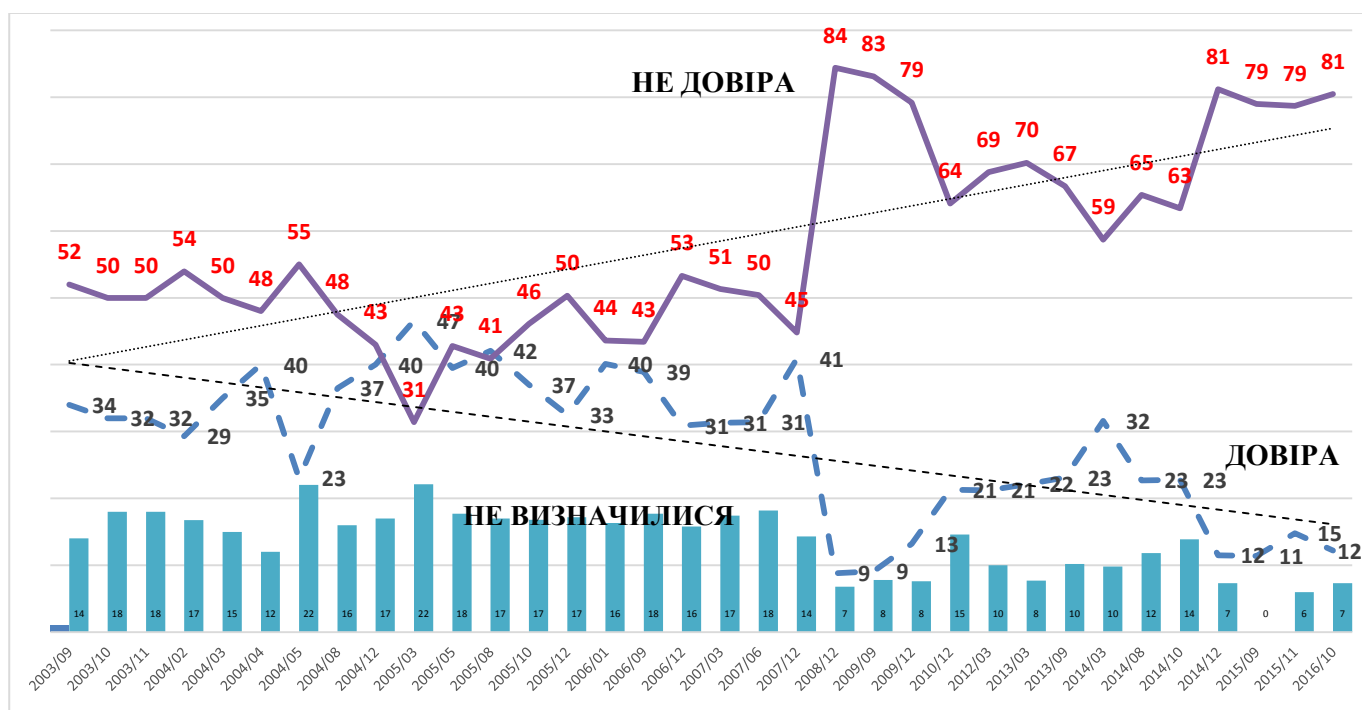

Рис. 1. Динаміка довіри до Національного Банку України (2003-2016 р.)

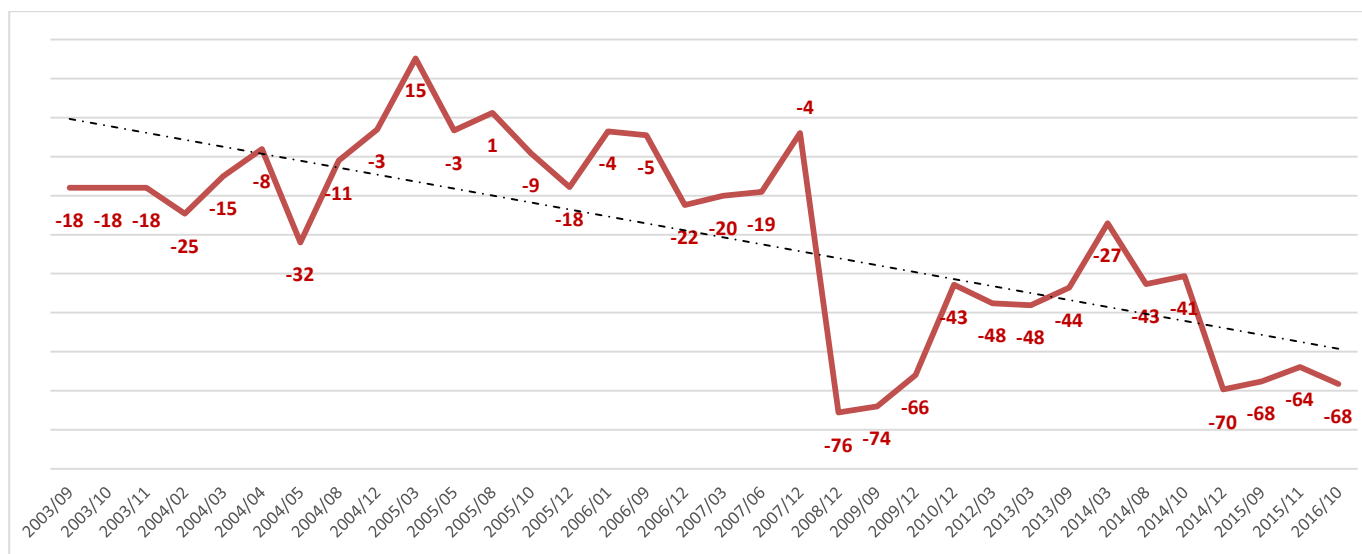

Рис. 2. Баланс довіри до Національного Банку України (2003-2016 р.)

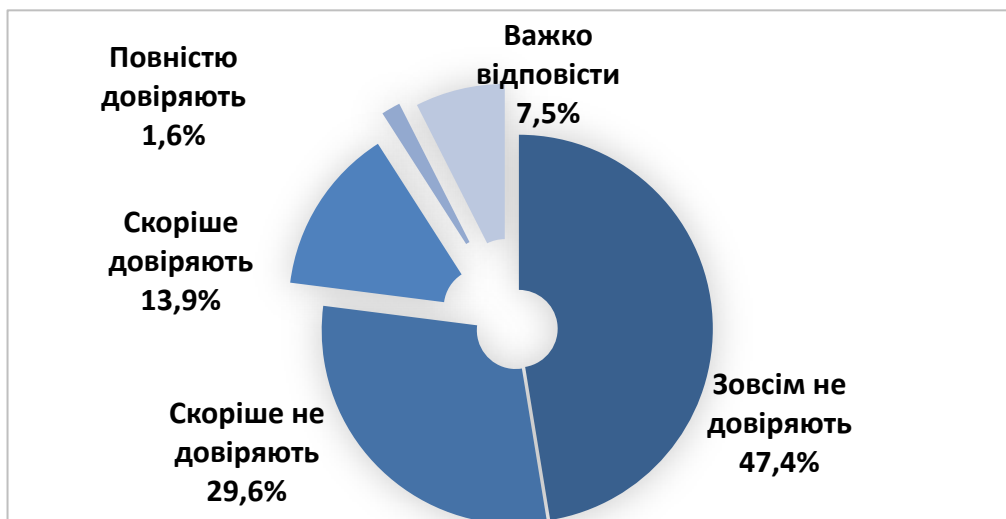

Рис. 3. Рівень довіри Українським банкам, жовтень 2016 р., %

Українським банкам довіряють менше 15,5% населення країни. Не довіряють їм – 77%, причому 47,4% – «повністю не довіряють». Умовний баланс довіри українській банківській системі становить «мінус» **61,5 процентні пункти**.

Таблиця 1

**Розподіл відповідей на запитання:
«Скажіть, будь ласка, якою мірою Ви довіряєте Українським банкам?», %**

Не довіряю («Зовсім не довіряю» + «Скоріше, не довіряю»)	77,0	Баланс довіри - 61,5
Довіряю («Скоріше, довіряю, ніж ні» + «Повністю довіряю»)	15,5	
Зовсім не довіряю	47,4	
Скоріше, не довіряю	29,6	
Скоріше, довіряю, ніж ні	13,9	
Повністю довіряю	1,6	
Важко відповісти	7,5	

➤ **Втрати вкладників українських банків та оцінка політики НБУ**

Переважає більшість населення зазнала суттєвих втрат від девальвації гривні, що спричинило низку негативних впливів на їх благополуччя:

- **96,4%** вказали, що зменшилася купівельна спроможність;
- **91,6%** зазначили труднощі сплати комунальних послуг;
- **89,5%** визнали знецінення заробітної плати;
- **82%** говорять про знецінення пенсій та соціальних виплат;
- **80,7%** вважають, що знецінилися гривневі заощадження;
- **75,1%** відмовилися від відпочинку;
- **46,6%** стали боржниками.

Рис. 4. Вплив девальвації гривні на благополуччя українських громадян, %.

Девальвація гривні та фінансова криза мала негативні наслідки і на інші аспекти соціально-економічного життя – за останні два місяці **13,2%** опитаних стикалися із випадками затримки або невиплати заробітної платні, пенсій.

Суттєве зростання інфляційних очікувань призвело до того, що більшість громадян зробили переоцінку розміру прожиткового мінімуму.

- ✓ **Дохід на одну особу, який би забезпечував сьогодні реальний прожитковий мінімум респонденти визначили як близький до 5 000 гривень (4 925 грн.)**

Рік тому (восени 2015 року) дохід близький до 5 000 грн визначався громадською думкою (в середньому) як таких, що може забезпечити достатній для забезпечення нормального рівня життя. На сьогодні – це межа мінімального доходу на одного члена родини.

Порівняння середніх значень уявного прожиткового мінімуму на одну особу та реального значення прожиткового мінімуму свідчить про значну різницю (розрив у 3,5 рази: 4 925 грн та 1399 грн відповідно) (див. рис. 5).

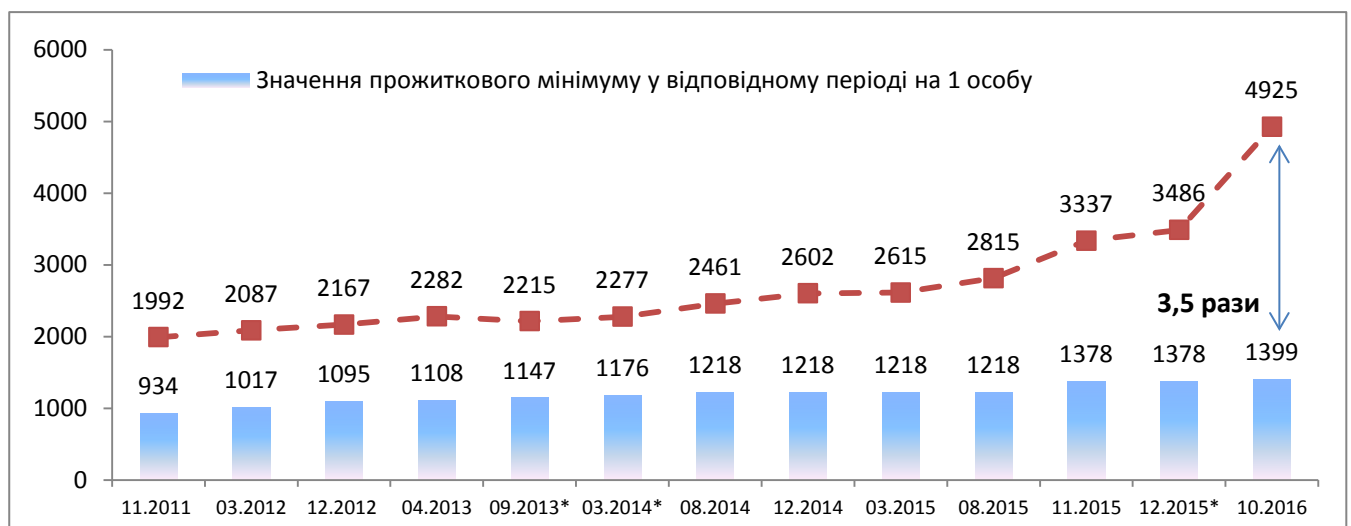

Рис. 5. Динаміка середніх значень уявного та реального прожиткового мінімуму, грн

➤ Скільки українців мають накопичення та в якій валюті вони їх зберігають

Переважає більшість опитаних (67,6% сьогодні говорять про те, що вони не мають накопичень. Лише 4,2% опитаних відповідає, що в них є збереження, накопичення на рахунках фінансових установ (депозити, облігації, акції). Про те, що в них є накопичення готівкою, говорять 27,5% опитаних. Лише 0,7% опитаних говорять про те, що вклали збереження у дорогоцінні метали або коштовності. Якщо ми подивимось на структуру найпопулярнішого серед населення способу збереження заощаджень – готівку, то побачимо, що переважна більшість віддає перевагу національній валюті (56%), 34% мають збереження у доларах США, 9% в євро.

- **За даними опитування 8,8% опитаних відповіли, що тримають депозити в банках.**

У відповідь на пряме запитання про те, чи має респондент депозит у якому-небудь банку майже 9% опитаних дають ствердну відповідь. Цей показник вдвічі вищий, ніж той, коли людей питають про заощадження (4,2%), що вказує на різні аспекти сприйняття заощаджень та їх розмірів та дає змогу приблизно оцінити рівень відвертості при відповіді на особисті питання фінансового характеру.

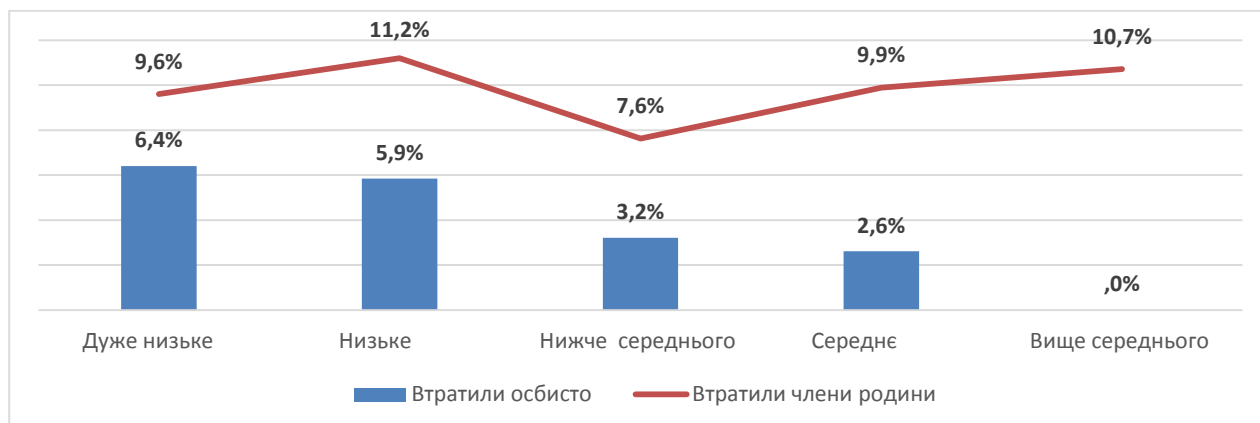
- **За останні 2 роки 4,1% респондентів особисто втратили вклади в проблемних банках, ще 9,4% мають членів родини, які втратили вклад.**

На запитання про те, чи втрачали опитані гроші в банках, які закрилися, ми отримали показник що дорівнює 4,1% – це кількість тих, хто втратив гроші особисто, ще 9,4% відповіли, що втрат зазнали члени родини. Можна стверджувати, що основний тягар втрат впав на найменш забезпечених громадян України. Якщо показник втрат вкладів серед членів родини знаходиться на приблизно одному рівні у всіх майнових групах, то частота особистих втрат найбільша серед найменш забезпечених.

Таблиця 2

Частка тих, хто зазнав втрат в розрізі основних груп самооцінки матеріального становища, %

	Самооцінка матеріального становища					Серед всіх
	Дуже низьке	Низьке	Нижче середнього	Середнє	Вище середнього	
Втратили особисто	6,4	5,9	3,2	2,6	0	4,1
Втратили члени родини	9,6	11,2	7,6	9,9	10,7	9,4

Аналіз структури груп населення, які мають вклади та які втратили заощадження в банках, що закрилися за останні 2 роки, вказує на те, що банківська криза зачепила майже половину вкладників країни.

Серед тих, хто зараз має вклади, особисто втрачали гроші в проблемних банках 14,4%, ще у 7% сьгоднішніх вкладників втрат зазнавали члени родини.

- **Оцінюючи діяльність НБУ лише 7,4% опитаних сказали, що головний регулятор доклад достатньо зусиль для порятунку банків, в яких втратили свої заощадження громадяни України.**
 - Лише 10,3% вважають, що НБУ в достатній мірі захищає права та інтереси вкладників українських банків.
 - 8,2%, що НБУ зробив достатньо, щоб недобросовісні власники банків не уникали відповідальності.
 - 20,6%, що НБУ зацікавлений в стабільному курсі гривні.

Лише 1% оцінює зусилля НБУ як головного регулятора та гаранта надійності національної банківської системи повністю позитивно та вважає їх цілком достатніми. Ще 6% готові розцінювати їх як «скоріше, достатні» і оцінювати переважно позитивно.

З відповідей респондентів можна побачити переважно негативну оцінку і низки інших напрямів діяльності НБУ.

Рис. 6. Оцінка зусиль НБУ щодо порятунку банків, в яких втратили свої збереження громадяни України, %

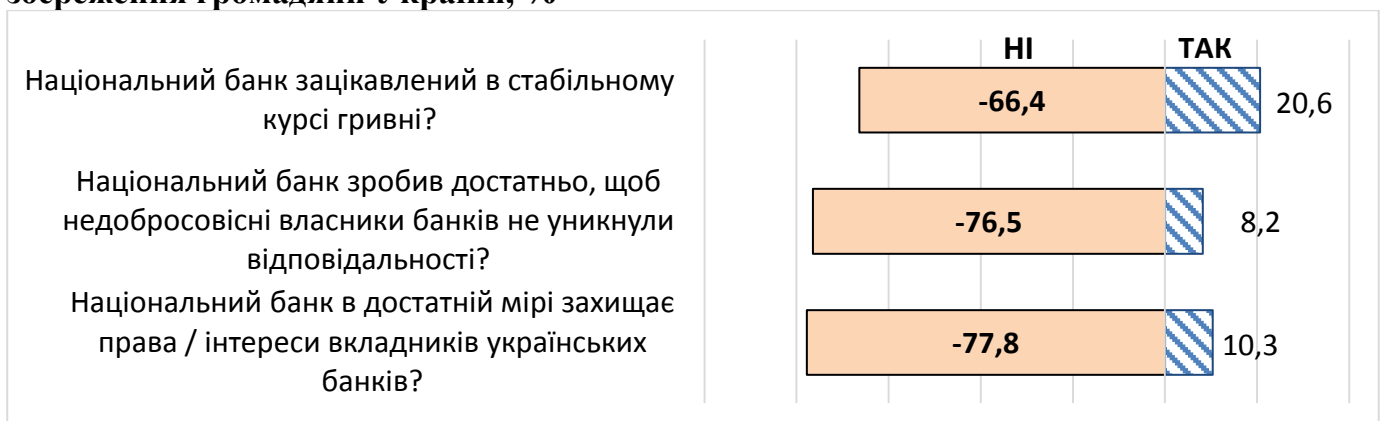

Рис. 7. Оцінка діяльності НБУ, %

➤ Оцінка діяльності Голови НБУ В. Гонтаревої

Баланс довіри до Голови НБУ В. Гонтаревій становить «мінус» 77 процентних пунктів. Довіряють їй лише 6%, не довіряють – 83% (58% «зовсім не довіряють» та 25% «скоріше не довіряють»).

Лише 3,7% опитаних довірили б свої збереження їй особисто.

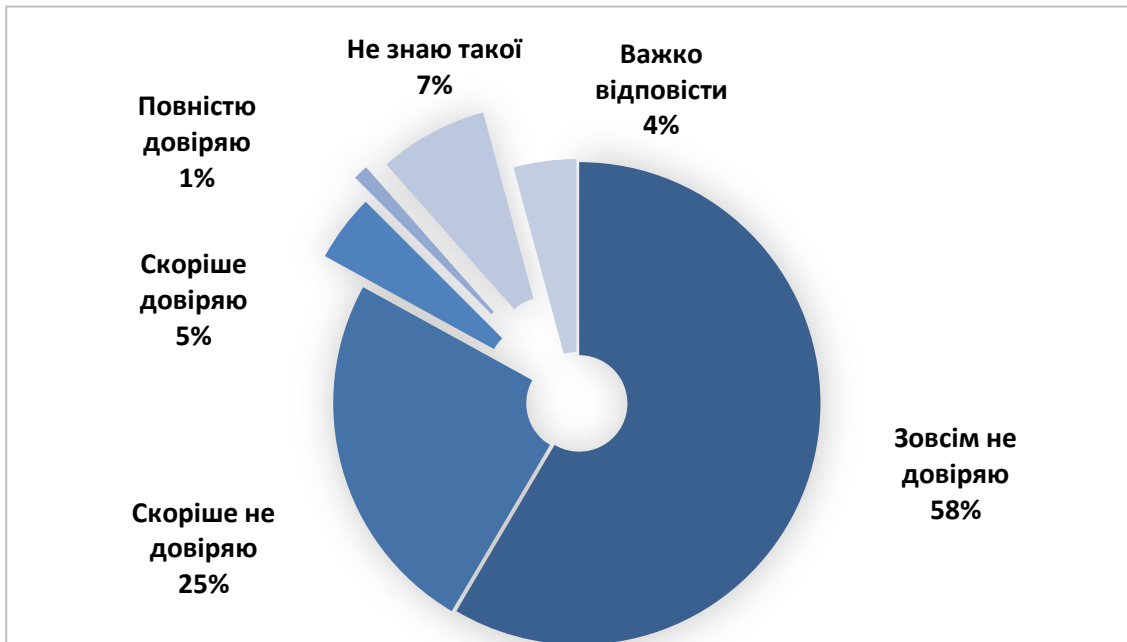

Рис. 8. Рівень довіри голові НБУ Валерії Гонтаревій, %.

Таблиця 3

Розподіл відповідей на запитання: «Чи довірили б Ви свої збереження особисто Валерії Гонтаревій, як банкіру?», %

Так («Так» + «Скоріше, так»)	3,7
Ні («Скоріше, ні» + «Ні»)	89,7
Так	0,8
Скоріше, так	2,8
Скоріше, ні	19,5
Ні	70,2
Важко відповісти	6,6

Готові підтримати звернення народних депутатів до Президента України з вимогою відставки В. Гонтаревій **68,9%** опитаних.

Таблиця 4

Розподіл відповідей на запитання: «Чи готові Ви підтримати звернення народних депутатів до Президента України з вимогою відставки Валерії Гонтаревій?»

Так («Так» + «Скоріше, так»)	68,9
Ні («Скоріше, ні» + «Ні»)	16,5
Так	44,0
Скоріше, так	24,9
Скоріше, ні	8,7
Ні	7,8
Важко відповісти	14,6